

Символ єдності українського народу

У народі джгут із стебел пшениці, яким обв'язують сніп, називають **перевеслом**. Воно обв'язує, гуртує та єднає стебла пшениці у сніп, який є початком найціннішого і святого продукту діяльності людини – хліба. Щоб перевесло було міцнішим, стебла пшениці перед тим, як обв'язати сніп, перекручують джгутом. Це дає йому силу, таку ж, яку кожному народові дає єдність.

Кросворд „ПЕРЕВЕСЛО”

				1 П						
				2 Е						
				3 Р						
				4 Е						
5				В						
6				Е						
				7 С						
				8 Л						
9				О						

- 1 Печений виріб із тіста з начинкою, назва якого походить від давньоруського „пир” – пшениця.
- 2 Як сито, але з більшими отворами.
- 3 Ці гриби людина вживає найчастіше, адже вони використовуються для випікання більшості видів хліба.
- 4 Давнє слов'янське слово має спільний корінь зі словами „зріле”, „зріти”, означає „дозрілий плід”.
- 5 Від назви якої тварини, яка є символом плодючості і продовження роду, походить назва короваю?

- 6 Хліб, який виробляли з плетінки втриє чи вчетверо, його використовували у весільних обрядах.
- 7 Мішанина зерна. Сьогодні це слово вживають у переносному значенні, коли говорять про забруднену мову.
- 8 Слово, від якого походить назва „калач” та „колобок”.
- 9 Пластична маса, яку готують з борошна, води та інших складників.

Відповіді до кросворду „ПЕРЕВЕСЛО”:
1. Пиріг. 2. Решето. 3. Дріжджівки. 4. Зерно. 5. Корова. 6. Дівенч. 7. Суржик. 8. Коло. 9. Тісто.

Щоб взяти участь у II заочному Чемпіонаті України юних шанувальників природознавства передплати газету „КОЛОСОЧОК” на 2015 рік.

Передплатний індекс 89454

Головний редактор:
Дарія Біда, тел.:(032) 236-71-24,
e-mail: dabida@mis.lviv.ua
Заступник головного редактора:
Світлана Вольська,
e-mail: svitlana300@gmail.com

Підписано до друку 24.11.14,
формат 60x84/8.
Друк офсетний. Наклад 12 000 прим.
Адреса редакції: 79038, м. Львів,
а/с 9838. Надруковано в друкарні
ТОВ „Видавничий дім „УКРПОЛ”.

Юний етнолог

(твое ім'я та прізвище)

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНА ТЕМАТИЧНА ПРИРОДНИЧА ГАЗЕТА ДЛЯ РОЗУМНИКІВ І РОЗУМНИЦЬ

Хліб УСЬОМУ ГОЛОВА

„Без столу, печі й діжі немає тепла і їжі”, – каже народне прислів'я. У кожній сільській хаті існував непорушний звичай: коли родина заселялася в нове житло, у ньому обов'язково мали бути піч, стіл і діжа. Діжу першою заносили до хати і виносили лише тоді, коли вирушали в далекі краї. Вона вважалася святістю, бо народжувала найсокровенніше – хліб.

Спочатку тісто готували на заквасці. Для цього в діжі залишали частину тіста до випікання наступної порції хліба. Молочна кислота, котру виробляють молочнокислі бактерії, перешкоджала псуванню закваски і надавала хлібові кисловатого смаку. З часу, коли для виготовлення тіста почали застосовувати дріжджі, хліб перестав бути кислим.

Замішували тісто в діжі. Пекла хліб жінка у жіночий день, найкраще – у п'ятницю. За давнім звичаєм, у цей час у сім'ї не повинно бути сварок. Перед випіканням хліба промовляли молитву. Першу скибку за столом, знову ж – після молитви, куштував господар. Святий хліб не можна було перевертати догори, бо перевернеться лад у хаті.

Хліб завжди вважався не тільки багатством, але й силою країни. В Стародавній Русі запаси зерна, борошна разом з порохом і свинцем заносили в особливі „стройові списки”. „Золото й срібло, – каже народна мудрість, – це просто метали. Жито та пшениця – це саме життя.”

Олеся Капачинська

ХЛІВОРОВСЬКІ ТРАДИЦІЇ НАШОГО НАРОДУ

Весна

На Масницю (Масляну, Масляницю) святкували весняне пробудження природи, а за християнським звичаєм Масниця співпадає з останнім тижнем перед Великим постом.

В Україні протягом цілого тижня розваги супроводжуються пригощаннями млинцями та варениками з сиром.

На свято Сорока святих випікали печиво у вигляді пташок – такі собі жайворонки з тіста. Їх пекли 40 штук, їли протягом дня, причому обов'язково діти. Вони бігали по селу, підіймали вгору „пташок” і кликали з вирію птахів, тобто запрошували весну.

На Великдень у церквах освячують паски. Це спеціально випечений хліб, що символізує тіло Ісуса Христа. У неділю, під час святої літургії, хлібом причащаються на прощення гріхів і на життя вічне. У церкві благословенний хліб, який використовують як пожертву, називають проскури.

Осінь

А на Спаса припадає закінчення жнив, перші кілька колосків клали на стіл, щоб у хаті не переводився хліб, а першого снопа відкладали на дідуха.

Предки вірили, що коли вижати ниву, то добрі духи вселяються в останній почесний „сніп-Дідух” і переселяються до господаря в клуню. Дідух – це прапрадід. Прапрадіда – „батька первісної рідні” – вважали невмирущим, вічно живим, найпершим предком українців.

На обжинки з першого зерна випікали коровай. Коровай символізував завершення аграрного року. Разом із обжинковим снопом він є одним із найважливіших символів-атрибутів свята Врожаю. На Спаса для поминання предків варять першу в році кутю з першої намолоченої пшениці. Після освячення у церкві плодів, колосся пшениці, зілля та меду сідали за стіл, на якому обов'язково був калач.

Літо

Свято Трійці, або П'ятидесятниці злилося з прадавніми українськими Зеленими святами. Стародавні слов'яни пов'язували Зелені свята з завершенням весняних робіт.

Святкування символізує прихід літа. В цей час квітнуть хлібні злаки, а від цвітіння хлібів залежить врожай. За стародавнім віруванням, померлі предки є охоронцями свого роду, їхні душі здатні впливати на врожай і допомагати своїм нащадкам-хліборобам. Колись вважали, що на хлібній ниві їхні душі і перебувають. Тому здавна на Зелені свята встановився звичай поминати померлих родичів. Господиня пекла книші, піріжки з сиром, готувала коливо (різновид куті) з лаванців з маком і медом.

Зима

До свята Святого Андрія, на день молодіжних гулянь, дівчата випікали круглий хліб з отвором всередині. До тіста обов'язково додавали мед.

Називався цей хліб Калитою і був центром веселощів. Через отвір Калиту шнуром чи рушником підвішували до сволока. Сторожив Калиту так званий „Пан Калитинський”, тримаючи в руці квача, обмащеного в сажі. Інший юнак, скачучи верхи на коцюбі, – „Пан Коцюбинський” – намагався підібратися до Калити. Між ними розігрувалося веселе дійство.

Святвечір починають з „божеської” страви – куті. Її традиційно готують з варених пшеничних зерен, маку та меду. Кутя – символ єднання з Богом та із світом померлих. А ще на Святвечір на столі обов'язково повинні бути коржі (символ щастя та довголіття) та пампушки (символізують всіх святих і є символами свята й радості). В час Різдва люди славили і небесний, і земний світ, „посіваючи” словом, бажаючи одне одному щедрих врожаїв.

Дерево рогу

А на покуті у часи Різдвяних свят золотіло земне колосисте „дерево життя” – Дід-сніп, або як його ще називали Рай-сніп чи Дідух, снопок з хлібних злаків, який зберігали з часу обжинків. Він символізує добрий урожай, мир, злагоду, достаток у домі і є місцем перебування дідів-прадідів. У народі його ще називали „дідом”, „колядою”, „колядником”.

Дідуха ставили, приповідуючи: „Дідо йде до хати, а всяке зло – з хати”.

До речі, найменше деревце з трьох пагінців, з якого виростає могутнє Дерево роду, Дерево світу, символізує український державний герб: Трійця, або Тризуб. Придивися до нього уважніше – може, побачиш, як із зернинки проростає могутній росток. Для нашого народу кожен із вас є тим золотим росточком, у якому живе безсмертя роду і народу.

